

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”

ЗВІТ

про виконання науково-дослідної роботи за темою:

**“РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ”
(номер державної реєстрації 0107U0123112)**

Науковий керівник науково-дослідної роботи
професор, д.е.н. С. В. Леонов

Суми

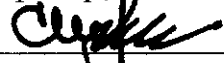
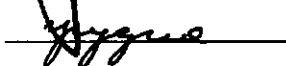
2014

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора ДВНЗ «УАБС НБУ»

професор, д.е.н. Козьменко С.М.

«28» 2014 р.

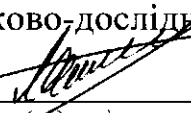
ЗВІТ

про виконання науково-дослідної роботи за темою:
**«РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
ПІД ВПЛИВОМ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ»**

(номер державної реєстрації 0107U0123112)

Науковий керівник

науково-дослідної роботи:

професор С. В. Леонов

(підпис)

«24» 2014 р.

РЕФЕРАТ

Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу [Текст] : звіт про НДР / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; керізн. С. В. Леонов; викон.: Башлай С.В., Костюк О. М [та ін.]. – Суми, 2014. – 171 с.

Звіт про науково-дослідну роботу містить: 3 розділи, 171 сторінку, 21 таблицю, 28 рисунків, перелік посилань із 82 джерел, 7 додатків.

Об'єкт дослідження – механізм функціонування банківської системи України.

Мета роботи – визначення форм, способів і наслідків входження іноземного капіталу в банківську систему України та дослідження напрямків впливу банків з іноземним капіталом на розвиток економіки країни.

У роботі виокремлено три напрями дослідження рівня впливу та значення застосування іноземних технологій здійснення діяльності на банківську систему України, розкрито зміст методик, наведено алгоритми визначення ефективності функціонування суб'єктів як банківського, так і фінансового ринку, в цілому.

Даний проміжний звіт про наукове дослідження включає розкриття наступних складових загального змісту науково-дослідної роботи:

- дослідження теоретичних та практичних аспектів регулювання банківської діяльності в умовах міжнародної глобалізації фінансового ринку;

- визначення факторів та обґрунтування методичних підходів до впровадження засад транспарентності і прозорості управління банківською діяльністю;

- обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності банків України в умовах інтернаціоналізації банківського бізнесу.

Ключові слова: БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ, ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ, НАГЛЯД, РЕГУЛЮВАННЯ, МОНІТОРИНГ, КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ, КОНСОЛІДАЦІЯ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	9
1.1 Дослідження тенденцій формування системи банківського нагляду під впливом іноземного капіталу	9
1.2 Розвиток науково-методичних засад моніторингу та регулювання діяльності системно важливих банків в Україні на основі світового досвіду	34
1.2.1 Передумови виокремлення системно важливих банків: світовий та вітчизняний досвід	34
1.2.2 Методичні засади ідентифікації системно важливих банків в Україні	49
РОЗДІЛ 2 ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ І ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ТРАНСПАРЕТНОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	62
2.1 Участь банків з іноземним капіталом в процесах консолідації банківської системи України	62
2.2 Моделювання впливу корпоративної соціальної відповідальності на ефективність банківського бізнесу України та країн Європи	76
2.3 Удосконалення класифікації моделей корпоративного управління з урахуванням особливостей надання послуг інвестиційного банкінгу в Україні	94
РОЗДІЛ 3 ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ	107
3.1 Іноземний капітал у банківському секторі України в контексті трансформації моделі бізнесу європейських банків	107
3.2 Оцінювання результативності інвестиційних банківських проектів соціального спрямування з метою визначення доцільності та раціональності їх реалізації	122
3.3 Формування оптимального портфелю акцій банку з іноземним капіталом із «блакитних фішок» українського фондового ринку	135
ВИСНОВКИ	150
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	155
ДОДАТКИ	163

ВСТУП

Присутність іноземного капіталу на вітчизняному банківському ринку протягом тривалого часу викликає гарячі дискусії серед вітчизняних науковців з приводу характеру впливу на вітчизняну економіку.

Досліджуючи основні мотиви і ризики присутності іноземного капіталу в банківському секторі України, вітчизняні вчені, наголошуючи на позитивній ролі іноземних банків у підвищенні капіталізації вітчизняної банківської системи в період економічного зростання, не один раз звертали увагу на великий ризик відпливу іноземного капіталу в період потрясінь і випробувань кризовими явищами фінансового характеру.

Але специфіка інтегрованості вітчизняної економіки до глобалізованого економічного простору виявилася такою, що під час бурхливого розвитку світової фінансової кризи 2008-2010 рр. іноземні не тільки не пішли з банківської системи України, але й забезпечили їй фінансову стійкість завдяки збереженню припливу дефіцитних капітальних і кредитних коштів, використовуючи свої конкурентні переваги.

Хоча, саме специфіка вітчизняного ринку обумовила мотивацію іноземних банків щодо активізації роботи на ринку України, навіть у кризовий період, а саме: недостатня глибина ринку банківських послуг (у т. ч. роздрібного сектора), перспективність формування надприбуткового кредитного портфеля в умовах високих кредитних ставок на ринку України у порівнянні з ЄС, незначна частини населення, охопленого кредитуванням, мінімальні ризики у контексті валютної політики НБУ.

Актуальність дослідження зумовлена кількома причинами. По-перше, в рамках переговорного процесу щодо вступу України до європейської спільноти вимогою ряду країн є лібералізація сектору фінансових послуг (в т.ч. і шляхом допуску філій іноземних банків).

По-друге, розвиток великих вітчизняних компаній і необхідність підвищення капіталізації банківської системи вимагає додаткового припливу коштів, джерелами яких можуть виступати надходження на користь банків з іноземним капіталом від інвесторів-нерезидентів.

По-третє, актуальність дослідження визначається необхідністю вивчити вплив банків з іноземним капіталом на конкуренцію, чутливість до банківських криз, скорочення прибутковості вітчизняних банків, зміну системи банківського нагляду та принципів формування захисту вкладників.

По-четверте, розвиток банківської системи вимагає привнесення сучасних банківських технологій і новацій, розвитку корпоративної культури в українських банках відповідно до міжнародних стандартів, джерелом яких можуть бути іноземні банки та інші інвестиційні структури міжнародного масштабу діяльності.

Основні конкурентні переваги групи банків з іноземним капіталом над іншими вітчизняними банками полягають у високому рівні зовнішньої підтримки, а саме можливості швидкого доступу до дешевих ресурсів материнських груп.

Хоча зовнішня підтримка іноземних банків на території України материнськими компаніями може вважатися фактором фінансової стабілізації системи з точки зору ефективності, ліквідності й адекватності капіталу, така підтримка іноземних банків призвела до зростання зовнішньої заборгованості банківської системи України та появи специфічних ризиків.

Світовий досвід показує, що для дієвого регулювання частки іноземного капіталу у фінансовому секторі необхідно чітко усвідомлювати мотиви входження іноземних банків у країну, серед яких: прагнення до захоплення нових ринків і отримання високого прибутку; можливість використання потенціалу розвитку ринку роздрібних банківських послуг; використання сприятливішого регуляторного середовища в умовах неповного впровадження міжнародних стандартів банківського регулювання, порівняно слабкого нагляду і ліберального ліцензування; прагнення до розширення бізнесу, яке

складно реалізувати в материнській країні через велику конкуренцію та обмеженість вільних ресурсів.

На думку експертів, однією з основних причин витіснення іноземного капіталу з банківського сектору України є попит на банки з боку українських фінансових груп.

Проте при дослідженні сучасної стану розвитку механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу було також визначено за необхідне більш детально розглянути фактори, які змушують іноземних інвесторів продавати свої частки в українських банках або повністю згортати їх діяльність.

Сьогодні в Україні спостерігається зворотна тенденція – відтік іноземних інвестицій з вітчизняної банківської системи.

Підвищений рівень проблемності банківських активів, змушене відкликання капіталу європейськими кредитними установами, посилення концентрації банківського бізнесу в руках вітчизняних інвесторів, зниження рейтингу інвестиційної привабливості країни і окремо взятих компаній (у т. ч. банків) залишаються істотними чинниками визначення доцільності входження іноземних інвестицій на ринок банківських послуг.

В даній частині загального наукового звіту «Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу» сформовано результати власних авторських досліджень за трьома основними напрямками:

- дослідження теоретичних та практичних аспектів регулювання банківської діяльності в умовах міжнародної глобалізації фінансового ринку;

- визначення факторів та обґрунтування методичних підходів до впровадження засад транспарентності і прозорості управління банківською діяльністю;

- обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності банків України в умовах інтернаціоналізації банківського бізнесу.